

GENTRIFI...QUÈ?

Des de fa uns anys la paraula Gentrificació apareix més i més en debats, converses, mitjans de comunicació i teories sociològiques sobre la vida en la ciutat i els barris, la metropolització o el desenvolupament urbanístic.

Potser algunes persones pensen que aquesta paraula està de moda. I altres utilitzen la paraula sense fer un exercici de reflexió sobre si elles podrien ser també agents d'aquesta Gentrificació. **Però no obstant la gentrificació és un procés real i latent.**

QUÈ VOL DIR GENTRIFICACIÓ?

Generalment està definida com **el procés mitjançant el qual la població original d'un sector o barri, generalment cèntric i/o popular, és progressivament desplaçada per una altra de nivell adquisitiu major.**

Aquests processos són clarament visibles en molts centres històrics de ciutats arreu del món i en barris com Gracià o el Raval a Barcelona, Lavapiés o Chueca a Madrid o en el cas de València Russafa o el Carme.

En alguns d'aquests barris el procés començà fa dècades i actualment la població i l'estructura del barri està ja completament canviada. Barris de població obrera i/o marginal s'han convertit en barris turístics i temàtics, com a Chueca en Madrid, o estan poblats majoritàriament per una nova classe acadèmica i cultural amb alt poder adquisitiu, com a Mission District en San Francisco o Prenzlauer Berg en Berlín, que s'han creat el "seu barri a mida" amb el seu comerç, les seves botigues i el seus bars cars i elitistes. I quasi tots els centres de les ciutats "acaben convertint-se en no llocs, espais on és fàcil per a qualsevol persona manejar-se, ja que estan completament estandarditzats".

En altres, com Russafa o el Carme, el procés està en plena marxa. També al Cabanyal el perill d'un increment substancial del preu de vida i d'habitatge és evident des que el govern va paralitzar els plans de prolongació de l'avinguda Blasco Ibañez. D'aquesta manera de nou resulta un barri interessant per a inversors de tot tipus. Això es manifesta, per exemple, en el sorgiment de moltes immobiliàries noves amb un focus al Cabanyal i campanyes pel desplaçament de part de la població més marginal.

Més concretament, immobiliàries com Cabanyal VIU estan de celebració ja que "El Cabanyal està en la línia de superar en singularitat i atractiu altres zones per convertir-se en un barri temàtic. **Un antic poblat mariner, en plena transformació, per atreure inversió on ja gaudeixen d'una excel·lent salut el comerç i l'hostaleria**". I un arquitecte belga explicà a Las Provincias que "és el moment de comprar o invertir, tant en una llar com en un negoci, perquè ja es va notant la pujada dels preus."

COM PASSA AIXÒ?

La gentrificació no és una estratègia planificada, encara que l'administració pública i l'economia privada moltes vegades intenten accelerar i dirigir el seu desenvolupament. **La gentrificació és un procés social i econòmic que segueix la lògica del sistema capitalista.**

En aquest sistema, que domina les nostres vides en quasi tots els aspectes, la generació de profit i plus-vàlua de qualsevol producte, siga material o immaterial, es un dels seus principis bàsics. L'objectiu de guanyar profit a través de l'explotació del treball d'altres, d'inversions i d'especulació immobiliària i financera, de vendre i d'oferir serveis socials, culturals, educatius, d'oci, etc., mai és suficient. Aquesta lògica inclou també la importància de creixement del negoci i la constant cerca de nous mercats per a mantenir la competitivitat.

Els processos de gentrificació segueixen un patró: barris obrers i migratoris situats més o menys cèntrics en una ciutat de baix nivell adquisitiu es fan atractius pels pioners; les estudiants, artistes i grups subculturals. Aquests pioners, que moltes vegades porten un altre estil de vida i d'oci que els habitants originaris, comencen les seues activitats culturals pròpies; creen bars, espais d'art i d'oci, els seus primers negocis, esdeveniments i trobades on la cultura és un producte més de consum. Esta nova vida cultural converteix el barri en un objecte d'interés per viure, d'oci i de comerç per classes amb més poder adquisitiu.

Aquest procés de valorització econòmica obri més i més possibilitats per a inversors i a una reurbanització planificada i la instauració d'uns serveis i comerços que sols responen a les necessitats dels nous habitants.

La conseqüència és una pujada constant del cost de l'habitatge i la vida en aquests barris amb un efecte d'expulsió dels habitants anteriors. Molts d'aquests, nascuts i criats al barri, se senten aliens a allò nou que s'està gestant i decideixen marxar.

Altres, amb menor renda, no poden fer front als nous lloguers i són marginats, discriminats i desplaçats fora del centre de la ciutat, moltes vegades a altres llocs més degradats i estigmatitzats.

Al mateix temps, **incrementen els controls policials**, centrant-se en determinats grups de població més vulnerables. Amb la intenció de crear un barri segur, s'expulsen les persones que no tenen lloc en la

nova imatge del barri.

Pel que fa als pioners d'aquest desenvolupament, com poden ser estudiants o artistes, bona part també es veuen afectades per la segregació i el desplaçament econòmic. Una vegada s'acompleix el procés de gentrificació es veuen forçats a abandonar el barri i haver d'explorar-ne de nous.

PERÒ QUÈ FER?

D'altra banda, moltes estudiants viuen en pisos compartits amb poc espai personal i estan disposades a pagar més per a viure en barris de moda. Val a dir que quan les estudiants acaben els seus estudis, comencen a treballar, augmenten les seues possibilitats econòmiques i passen de pioneres a agents directes de la gentrificació. **Diferents negocis i iniciatives "alternatives" s'adapten al nou mercat i es "professionalitzen", és a dir, perpetuen la lògica del creixement, innovació i profit o són desplaçats per altres comerços més competitius.**

En l'estat espanyol alguns d'estos processos s'han alentit els últims anys a conseqüència de:
1. Per la baixada del preu de l'habitatge com a conseqüència de l'explosió de la bombolla Inmobiliària de 2007/2008.

2. Perquè un dels clàssics participants de la segona fase de la gentrificació està afectat per la baixada del seu poder adquisitiu, causada per falta de treball remunerat, els sous baixos, les retallades públiques i molts altres factors econòmics: La classe mitjana-alta acadèmica d'un entorn social que està disposada a pagar més per un cert estil de vida.

ARTISTES I ART COM AGENTS GENTRIFICADORS

El paper de la cultura en els processos gentrificadors ha tingut en la instal·lació i producció dels artistes un dels seus agents més dinàmics i influents.

L'activitat de les artistes transformaven la lletjor de l'espai gentrificable, en font d'admiració i inspiració que és susceptible d'atreure grups socials amb ric capital cultural i, a més, fàcilment assumible pels mecanismes de l'economia de mercat per a la seva comercialització.

Així, l'artista englobaria una categoria que avui podria incloure professions com la de gestor cultural, l'activista cultural, dissenyadors, etc.

Identificaríem a aquests agents denominats com a "estil neo bohemi" que adquireixen rellevància quant al seu paper transformador dels teixits urbans per la seva vinculació del que s'ha anomenat classe creativa.

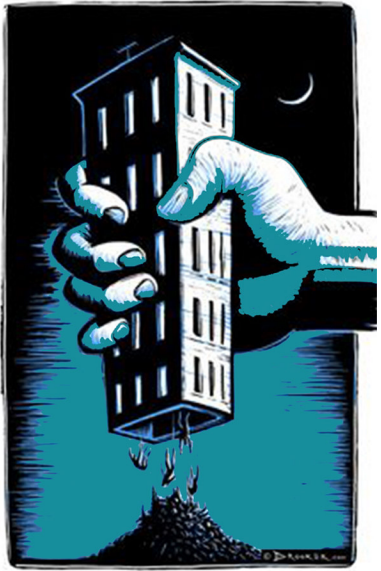
Aquesta capacitat de transformació de l'espai gentrificable per part del grup adscrit al concepte de neo bohèmia es deriva, com apuntàvem a dalt, en la revaloració de nombrosos aspectes que es conciten en el paisatge de molts d'aquests barris: **exemples d'això hi ha per onsevulla i es reflecteixen en la forma arquitectònica que muta amb el procés gentrificador:**

una antiga fàbrica convertida en espai de creació artística, bars de moda en antics comerços tradicionals, el teixit comercial original substituït per negocis derivats de les indústries culturals i la moda, etc. La recomposició d'aquests barris es converteix en una font d'acumulació de capital a través de la seua transformació en espais de producció i consum cultural, un exemple són els festivals quees converteixen en macro trobades d'artistes d'unes magnituds que el barri no pot assumir i converteixen molts barris en una icona de festivals i esdeveniments lucratiu que deixen de banda les necessitats dels habitants.

Un dels grans problemes és que la gentrificació es un procés capitalista que normalment no passa per una intenció i planificació prèvia. **La gran majoria dels pioners no volen revaloritzar econòmicament barris i les seues iniciatives i projectes en la gran majoria que solen enriquir i dinamitzar la vida cultural d'un barri.** Però la seua activitat cultural, comercial i artística obri casi automàticament les portes a una explotació de les possibilitats econòmiques d'un barri i l'expulsió de la població més marginada.

Però com podem crear projectes i ofertes culturals, alternatives, creatives i comunes sense caure en aquesta trampa i fer-nos agents de processos del desplaçament de persones de menys possibilitats adquisitius i de valorització capitalista d'un barri?

- * Impulsar l'art polític i crític que s'aprove a la gent i expresse les necessitats del barri.
- * Concebre la cultura com un element que s'ha de produir i compartir i no com un instrument de consum.
- * Reflexionar honestament sobre el nostre propi rol a l'hora de crear ofertes culturals i pensar com influirà en el barri el nostre projecte.
- * Crear campanyes i xarxes de suport mutu.
- * Ser conseqüent amb idees d'autogestió i funcionament no-comercial de les nostres iniciatives.
- * Que l'apropiació de l'espai d'un barri en degradació no siga un procés de gentrificació sinó una possibilitat de construir una alternativa urbana front al pes del capital econòmic.
- * Questionar la distribució i la generació actual de propietat en terra, vivienda i edificis.
- * Fer visible, informar i nomenar al sistema econòmic actual pel seu nom: sistema capitalista.

Unes primeres passes podrien ser:

- * Millorar les condicions d'accés a l'habitatge fomentant el manteniment de la renda antiga i el límit del preu de l'habitatge sempre defensant el dret universal d'accés a l'habitatge.
- * Crear i donar suport a iniciatives com els sindicats de lloguer.
- * Ocupar espais buits que son objectes d'especulació o ens troben sense ús.
- * Evitar crear activitats culturals o festivals sense contingut polític que donen marca a un barri amb el que es facilita la seua explotació a través de la publicitat comercial. Aquestos festivals tenen tendència a créixer fins perdre el seu caràcter col·lectiu fins convertir-se en un macro-event d'oci comercial més.

